SÄDESBLADBAGGEN

I USA och sydöstra Europa orsakar sädesbladbaggen stora skador på stråsäd. I Sverige vållar den sällan några större problem tack vare vårt kallare klimat. Lokalt kan emellertid angreppen bli betydande under vissa år. Under 1992 och 1993 drabbades till exempel stora delar av Götaland och Svealand.

Enligt nya rön är sädesbladbaggen både i Sverige och i andra delar av Europa en blandning av två närstående arter, *Oulema melanopus* och *O. duftschmidi*. Dessa två är så lika att de måste dissekeras för att man ska kunna skilja dem åt. Man vet ännu inte om arterna har olika biologiska krav.

Skadebild

Både de vuxna skalbaggarna och larverna orsakar gnagskador. De vuxna gnager avlånga hål genom bladen. Dessa skador har sällan någon betydelse. Larverna gnager typiska långsträckta strimmor, fönstergnag, mellan bladnerverna. Bladen får ett vitaktigt utseende eftersom den tunna underhuden lämnas kvar. Eftersom larverna söker sig uppåt på plantorna skadas oftast flaggbladet mest. Vid starka angrepp lyser flaggbladen vita i fälten. Angreppen är också ofta ojämnt fördelade i och mellan fälten.

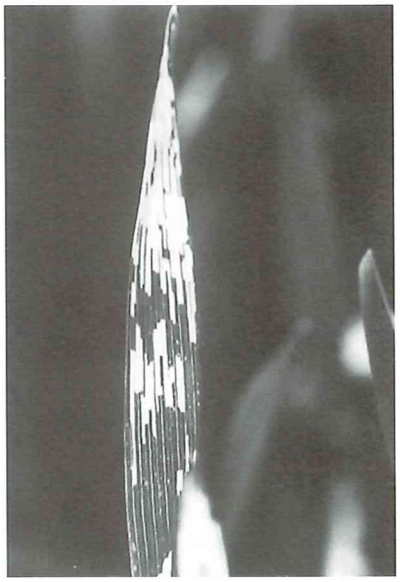

Larver av sädesbladbagge gnager långsträckta strimmor i bladen, men lämnar kvar den vitaktiga underhuden.

Biologi och utseende

Den fullbildade skalbaggen är 4–5 mm lång med rödbrun halssköld och vackert metallskimrande blå täckvingar. Den övervintrar som fullbildad under gräs och löv i fältkanter och skogsbryn. Under våren flyger sädesbladbaggarna ut till stråsädesfälten. Ofta sker detta under varma dagar i maj då dagstemperaturen kommer upp till 18–20 °C. Utflygningen kan emellertid börja redan vid temperaturer runt 10 °C.

I stråsädesfälten livnär sig de fullbildade skalbaggarna på bladen innan äggläggningen börjar. Honorna kan lägga över 200 ägg under drygt en månad men oftast läggs betydligt färre. Äggen läggs ett och ett eller i små grupper på ovansidan av bladen, gärna nära bladbasen. De är gula och bara några millimeter långa.

Larverna samlar sina exkrementer på kroppen och får därför efterhand ett snigelliknande utseende.

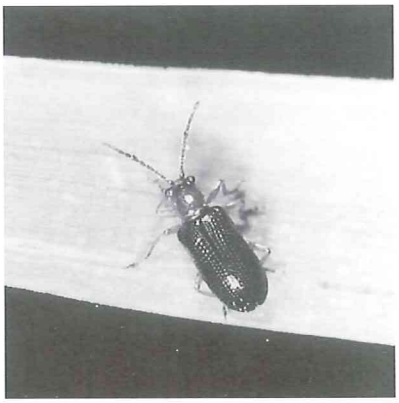

Den fullbildade sädesbladbaggen har rödbrun halssköld och metallglänsande blå täckvingar.

Vid starka angrepp lyser flaggbladen vita på långt håll. Angreppen förekommer ofta fläckvis i fälten.

Då larverna kläcks är de ganska lika äggen både till färg och form. Senare får larverna ett gråsvart snigelliknande utseende eftersom de samlar sina exkrementer på kroppen. Larverna genomgår fyra larvstadier innan de förpuppas i marken under cirka tre veckor. Ungefär 90 % av larvernas gnagskadorna orsakas av de två sista larvstadierna.

Den nya generationen skalbaggar kommer vanligen fram i mitten av juli. Temperaturen påverkar alla delar i livscykeln. Insekten gynnas mest av temperaturer över 20 °C. Vid temperaturer under 10 °C står däremot utvecklingen stilla (se tabell).

Ägg och små larver är mycket känsliga för kallt och regnigt väder. Utvecklingen går långsamt och dödligheten är stor. Bara 10 % av äggen utvecklas till skalbaggar vid 15 °C. Ett kraftigt regn kan dessutom spola av larverna från plantorna. Det finns också ett flertal naturliga fiender, bland andra nyckelpigor och flera parasitstekelarter. Flertalet larver dör därför innan de hinner orsaka någon större skada.

Svenska och danska försök tyder på att skördeförlusten av en stor larv per strå kan uppgå till 5–10 %. Hur stor skadan blir kan variera mycket.

Skördeförluster

Några faktorer som påverkar skördeförlusten är:

- Antalet larver, framförallt de stora larverna eftersom det är de som orsakar den största skadan.
- Angreppets början. Vårsäd drabbas oftast hårdare än höstsäd eftersom angreppet börjar vid ett tidigare utvecklingsstadium för grödan.
- Angreppets varaktighet. Larver i olika utvecklingsstadier kan finnas på plantorna under flera veckors tid. Periodens längd kan förkortas av en bekämpning eller ett väderomslag.
- Både stråsädesslaget och grödans kondition inverkar förmodligen på skördeförlustens storlek, men erfarenheterna är ännu så länge begränsade.
- Vädrets utveckling under angreppet.

Bekämpning

Sädesbladbaggen är mycket lättbekämpad med pyretroider. Det kan dock vara svårt att bestämma bästa behandlingstidpunkt eftersom det kan finnas alltifrån ägg till stora larver på plantorna. Bäst är om flaggbladet är utvecklat så att hela plantan skyddas av en kemisk bekämpning. Man får dock inte vänta så länge att larverna blivit så stora att de orsakar kraftiga gnagskador. För aktuella bekämpningströsklar se Faktablad 1 J.

Även ett väderomslag till regnigt och kallt väder kan räcka för att eliminera skaderisken.

Utvecklingstider (antal dygn) för ägg och larver vid konstanta temperaturer (Ali et al. 1977).

	15 °C	20°C	25°C
Ägg	18	8,5	6
Larver	20	11	8

Litteratur

Ali, A.-W. M., Wetzel, T. & Heyer, W. 1977. Ergebnisse von Untersuchungen über die Effektivitemperatursummen einzelner Entwicklungsstadien der Getreidenhänchen (*Lema spp.*). *Arch. Phytopathol. u. Pflanzenschutz 13,* 425-433.

Gustavsson, G. & Djurberg, A. 1994. Angrepp av sädesbladbagge - erfarenheter från praktik och försök. *35:e svenska växtskyddskonferensen 1994*, 297-304.

Hansen, M. 1994. Bladbillen *Oulema melanopus* (Linnaeus, 1758) et kompleks af to arter. *Ent. Meddr 62:1*, 27-30.

Holm, S.1990. Kornbladbillens larve - en moderat skadegører. *Grøn Viden, Landbrug, 44.* Statens planteavlsforsøg, Lyngby.

Personligt meddelande

Stig Lundberg, Luleå

Text

Alf Djurberg
SJV, Växtskyddscentralen
581 86 LINKÖPING

Foto

SLU Info/Växter

Reviderad juni 1994

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård.

Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU Info/ Växter - Växtskydd. Tel 018–67 23 48.

ISSN 1100-5025

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvarig utgivare: Maj-Lis Pettersson

Redaktör: Jordbruk: Eva Sandnes Ronquist
Trädgård: Maj-Lis Pettersson

Distribution: Sveriges lantbruksuniversitet
SLU Info/Försäljning
Box 7075
750 07 Uppsala

Tel. 018–67 11 00